

สถานการณ์ที่วิกฤติ
คือโอกาสที่จะทำให้คนได้คิด
ได้หันมาพึ่งตนเอง

อาจารย์ วิวัฒน์ ศัลยกำธร

คนของพระราชฯ และ ปรัชญาแห่งความพอเพียง

อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร หรือที่รู้จักกันในนาม “อาจารย์ยักษ์” ประธานมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ ประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง และผู้บุกเบิกศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบฉ่อง ต.หนองบอนแดง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี อดีตข้าราชการซึ่งเคยทำงานรับใช้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างใกล้ชิด ในตำแหน่งผู้อำนวยการกองประเมินผลและข้อมูล สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) สำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีหน้าที่คอยจดบันทึกพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จัดทำแผนสนองพระราชดำริ คอยติดตามประเมินผลและประมวลผลงานสนองพระราชดำริ และการถวายรายงาน

การได้พบพูดคุยกับเกษตรกรมานานหลายปี ทำให้เขาพบว่าทุกข์ยากของเกษตรกรไทย คือการไม่สามารถปรับตัวออกจากวังวนเก่าๆ หนี้สิน สารเคมี และการหมุนไปตามพืชกระแสหลัก เขาจึงต้องออกมาพิสูจน์ความจริงว่าแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาความพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คือแนวทางที่ช่วยให้ชีวิตร่มเย็นเป็นสุขอย่างแท้จริง เป็นเกษตรกรรมที่เอื้อต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน ทั้งยังช่วยให้โลกที่กำลังร้อนระอุได้ร่มเย็นลง

๒๐ ปี ของความมุ่งมั่นและอดทนจึงเกิดเป็น “ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบฉ่อง” แหล่งเรียนรู้การทำเกษตรเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ ซึ่งให้การอบรมเรื่องเกษตรปลอดสารพิษ การปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการเกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ และการทำพลังงานชุมชน ภายใต้แนวคิดการบริหารพื้นที่ตามหลัก “ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง และไม้ ๕ ชั้น” ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบฉ่อง จึงเป็นการ “ตอบคำถาม” คนที่เคยสงสัยในเรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ ทั้งยังก่อให้เกิดการขยายเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงได้ถึง ๔๖ ศูนย์ อาจารย์ยักษ์จึงมี “ลูกศิษย์” เต็มบ้านเต็มเมือง และยังสามารถสร้างเครือข่ายแนวทางแห่งความพอเพียงนี้ไปสู่ประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ กัมพูชา และไนจีเรีย ได้อีกด้วย

วารสาร “ฟ้าใต้” มีโอกาสได้ไปเยี่ยมศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง พร้อมสัมภาษณ์อาจารย์ยักษ์ติดตามได้จากบรรทัดถัดไปนี้

เหตุผลที่อาจารย์มาบุกเบิกทำที่นี่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านเคยรับสั่งว่า ต่อไปจะไม่มีคนทำนา และน้ำมันจะหมด พอน้ำมันหมด คนไม่ทำนา ควายไม่มี

คนจะอดข้าว อาหารจะเป็นปัญหาวิกฤติระดับโลก นี่รับสั่งมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๕ และท่านรับสั่งว่า บ้านเราไปซื้อฝรั่ง เขาทำการเกษตรผิดธรรมชาติบ้านเราหมด บ้านเราร้อนขึ้น ฝรั่งเขาเมืองหนาว เขาคิดทฤษฎีเกษตรตามแบบเมืองหิมะตก บ้านเราไม่มีหิมะ การเกษตรเราต้องไม่เหมือนเขาแน่นอน บ้านเราอากาศ

ร้อน เมืองร้อนขึ้นอย่างบ้านเรา ต้นไม้โตเร็วกว่าเมืองหิมะตกเป็น ๑๐ เท่า บ้านเรามีโรคมึแมลง แต่แมลงควบคุมกันเองของเขาไม่มีแมลง ธรรมชาติบ้านเราได้เปรียบ เราทำนาแค่หัวน้างแล้วมาเก็บก็เป็นหนึ่งของโลกแล้ว ความมั่งคั่งพิสูจน์ด้วยน้ำใจคน พอขายข้าวรวยก็เอามากองรวมกันที่วัด วัดเราเจริญที่สุดในโลก มีวัดเกือบ ๕ หมื่นวัด มากที่สุดในโลกแล้ว วัดเป็นที่รวมของความมั่งคั่ง มีถ้วยขามรามไห มีเครื่องขยายเสียง อุปกรณ์ทันสมัยทั้งหมู่บ้านจะมารวมกันที่วัดหมด ชาวบ้านเขาไม่ต้องการความมั่งคั่งส่วนตัว แต่เขาต้องการความมั่งคั่งส่วนรวม ชาวบ้านมี Public Spirit มาแต่ไหนแต่ไร นี่คือนิสัยที่สะท้อน

และท่านเคยให้สัมภาษณ์ไปทั่วโลกด้วยเมื่อปี ๒๕๒๕ ว่าเมืองไทยมั่งคั่ง เป็นที่อยากได้ของคนทั่วโลก ใครๆ ก็อยากได้เมืองนี้ อยากจะไปเป็นเมืองขึ้น บางคนอยากมาอยู่ บางคนอยากมายึดเลย อย่างอังกฤษพอมายึดอินเดียก็อยากยึดเมืองไทย แต่คนไทยมีฝีมือจึงยึดไม่ได้ ฝรั่งเศสก็มาจะยึดคนละครึ่งแม่น้ำแบ่งครึ่งประเทศ แต่เรายืนหยัดอยู่ที่นี้เพื่อคนทั่วโลก ท่านให้สัมภาษณ์เป็นภาษาอังกฤษในหนังสือพิมพ์นชั่นแนลจีโอกราฟฟิก และท่านก็รับสั่งเรื่องนี้มานาน สอนชาวบ้าน พระราชทานพระราชดำริแล้วก็ทำให้ดู พระราชทานความคิดแล้วก็ทำให้ดู เวียนอยู่อย่างนี้ ให้ราชการทำ ให้ประชาชน ให้โรงเรียน ให้มหาวิทยาลัย ให้พระ ทุกอาชีพ แม้กระทั่งเจ้าของธนาคาร ท่านก็รับสั่งให้ช่วยพัฒนาเมืองไทยให้คงความมั่งคั่งไว้ แต่คนไทยไม่เชื่อท่าน ... ก็เลยต้องพิสูจน์

ตระกูลผมไม่เคยมีใครทำนาเลย พี่น้อง ๕ คน ส่งเรียนหมด มีพี่สาวคนเดียวไม่ให้เรียน เขาก็ไม่ทำนาแล้ว ไปทำกุ้งหมด ปากก็ไม่มีใครปลูกแล้ว สมัยพ่อแม่มีปรอบบ้านเลย ป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง มีจริงนะ สมัยพ่อแม่ แต่รุ่นหลังไม่มีใครปลูก ปากทั้งหมด นาทั้งหมด เหลือแต่กุ้งอย่างเดียว คนก็เลี้ยงกุ้งขายแล้วเอาเงินมาซื้ออยู่ซื้อใช้ ชีวิตก็พึ่งเงินจากกุ้งอย่างเดียว ความเสี่ยงสูงมาก ภูมิคุ้มกันไม่มี คนชลบุรีปลูกยาง ปลูกปาล์ม

ปลูกอ้อย ปลูกมัน ขายแล้วเอาตั้งค้ำซื้ออยู่ซื้อกิน เสี่ยงไหมชีวิต? เสี่ยง ปีไหนเจ็ง และเจ็งทุกปี แล้วก็เป็นที่ เป็นสิน แบนก็ก็ยึดที่ไปเรื่อย สุดท้ายไม่เหลืออะไรเลย ที่ดินทำกินซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของภาคการเกษตร ของ ประเทศไทย...หมด เกษตรกรบางจังหวัดเหลือที่ดินทำกิน ๑๐ ไร่ขึ้นต้น นอกนั้นเช่าที่ดินของตัวเองนั่นแหละทำกิน เพราะเศรษฐกิจซื้อไปหมด และที่นากลัวที่สุดตอนนี้เศรษฐกิจน้ำมันจากทั่วโลกมาซื้อกันไปหมด มาตั้งบริษัทขึ้น สามารถซื้อที่ดินแล้วครองสิทธิได้ถึง ๙๐ กว่าปี ชาวเขาก็ต้องเช่าที่ตัวเอง แล้วเศรษฐกิจกันรั้ว จะเดินหากันก็ไม่ได้ ต้องเดินอ้อมกันเป็นกิโลๆ ชีวิตชาวนาชาวไร่จะลำบากที่สุดเลยในอนาคต

ที่นี้ท่านพูด ท่านรับสั่ง ทำให้ดู ๓,๐๐๐ กว่าโครงการ มีคนเอาอย่างนิดเดียว ไม่คุ้มกับแรงที่พระองค์ ท่านเพียรพยายามจะบอกคนไทยด้วยวิธีทำให้ดู แต่คนไทยไม่ทำตาม รัฐบาลทุกรัฐบาลก็ตั้งเป้าแผนพัฒนาประเทศ เอาเงินก่อน เอาอุตสาหกรรมก่อน จะเป็นนิคส์ ท่านตรัสว่า "จะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญที่เรามีอยู่ มีกิน มีใช้พอ และมีน้ำใจไม่ตรีจิตต่อกัน" นี่เป็นความสำคัญ แต่มีรัฐบาล ไทน์เชื่อท่านบ้าง ไม่มีเลย ไปดูแผนพัฒนาฯ ทุกฉบับ นโยบายทุกฉบับมีแต่เมกกะโปรเจคท์ สร้างนู้น สร้างนี่ สร้างท่าเรือขนาดใหญ่ สร้างนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ชักชวนนักธุรกิจทั่วโลกแห่มาลงทุน หวังจะได้เงิน หวังจะ รวยเงิน ท่านพูดก็พูดไป ไอ้นี้มันก็ไม่ฟัง ก็ทำกันไป เรา ก็เห็นว่าไม่มีทางรอดแล้ว และท่านก็ตอนนั้นพระชนมายุ ๕๐ กว่า ตอนนี่ก็ ๘๐ พรรษา ทำมาทั้งชีวิตท่าน ผมตอนนั้น ทำหน้าที่ คือ เราตั้งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อ

ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ชื่อก็บอกอยู่ สำนักงานนี้ตั้งสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ พวกเราเป็นกลุ่มที่ช่วยกันตั้งมูลนิธิขึ้น ตั้งหน่วยงานรัฐขึ้น ทำหลายองค์กรเพื่อจะเผยแพร่งานพระราชดำริออกไป แต่คนก็เอาน้อย โดยเฉพาะต่อหน้าท่านนะเอา ลับหลังท่านก็ไม่เอา เป็นอย่างนี้บ้านเรา และเราไปสอนไป อธิบายกำหนดแผน ขอร้องให้เขาทำ เอาเงินให้เขา เขาก็ไม่ทำ ไม่เชื่อ เลยต้องมาทำให้ดู

ตอนแรกก็ยังไม่ได้ออกอะไรนะ กะว่ามาทำวันหยุดเสาร์อาทิตย์ มาทำให้ดู ที่ทำในราชการก็ทำไป ที่มา ทำวันหยุดเสาร์อาทิตย์ก็ทำไป ที่นี้ ๑๐ กว่าปีแล้ว มันยังไม่เกิด มันช้ามาก เลยตัดสินใจออกมาลุยเลยให้จริงๆ จังๆ มันก็เลยเกิดเป็นศูนย์นี้ แล้วขยายตัวออกไป ๓๐ - ๔๐ ศูนย์ พอเราทำให้ดู ที่นี้พูด คนก็เชื่อแล้ว ก่อนนี้ เรายังไม่ทำ พูดไป คนก็เถียง ชาวบ้านเขาบอก ท่าน ผอ. ทำงานมีเงินเดือนนี้ มีรถหลวง มีน้ำมันหลวง มีทุกอย่าง พูดไปแล้วเดี๋ยวกลับไป มีเงินเดือนกิน ไม่ต้องทำก็ได้ จะให้เขาทำ แน่จริงลาออกมาทำอย่างเขาสิ แล้วดำรงชีวิตให้ได้นะ

ยุคนั้นดูเหมือนอาจารย์สวณกระแสนเลย ในขณะที่คนมองอาชีพทำนาต่ำต้อยมาก อาจารย์รับราชการตำแหน่งสูง กลับมาเริ่มทำนา ต้องผ่านความยากลำบากแค่ไหนในการออกมาทำให้ดู

ต้องตัดสินใจอยู่ ๑๐ กว่าปีนะ กว่าจะกล้าออกมา เพราะว่าพูดง่าย ๆ เราก็ถูกทำด้วย นักวิชาการทำ นักธุรกิจเขาก็ทำ ชาวบ้านเขาก็ทำ เป็นไปไม่ได้หรอก มาทำอย่างนี้ มึงจะบ้าไร๊ง เพื่อนฝูงไม่มีใครเห็นด้วยเลย เรา ก็เตรียมปลูกป่าไปเรื่อยก่อน ๑๐ กว่าปี กว่าจะตัดสินใจออกมาได้ พอออกมาเราก็ลุย ทำป่า ป่านี้เป็นของกิน ในหลวงท่านบอก ป่า ๓ อย่าง อย่างที่หนึ่งคือของกิน อัดเข้าไปเลยในป่า ปลูกสรรพัต เราก็จะมีกินไม่ต้องซื้อ

แม้ไม่มีกินก็ไม่อดตาย ของใช้สารพัดปลูกลงไป แล้วเอามาแปรรูปเป็นของใช้ ทำน้ำยาสระผม น้ำยาปรับผ้านุ่ม น้ำยาซักผ้า ทำพิน ทำถ่าน ทำน้ำส้มควันไม้ ทำปุ๋ย ทุกอย่างเราไม่ต้องซื้อเลย แม้น้ำมันก็เริ่มทำ ผักทำกันเอง แทบไม่ต้องซื้อของใช้ ประหยัดไป บางอย่างก็ต้องซื้อบ้าง เราจะไปทำทุกอย่างกันไปไม่ได้ อย่างปลาหูนี้ เราไม่มีทะเล ไม่มีเรือประมงจะไปจับ ก็ซื้อเขาเอา พอเหมาะพอดี ก็อยู่ได้ แล้วทำนาก็มีข้าวกิน พอสีออกมา ก็ได้อาหารได้เกลือ เราจำภาพได้เมื่อสมัยเด็กๆ พ่อแม่ เรียกว่าความมั่งคั่งมี เพราะลูก ๕ คน ส่งเรียนได้หมด ก็แปลว่า ขาวนาค้าทำถูกวิธีตามหลักแล้ว ไม่จนหรอก สามารถส่งลูกเรียนได้ นาก็ไม่เสีย แถมซื้อที่เพิ่ม เพราะทำถูกวิธีตามแนวทางที่ท่านสอน

อาจารย์ทำตามแนวทฤษฎีขั้นที่หนึ่งสองสาม ตามแนวพระราชดำริเลยใช้ไหมคะ

เอามาประยุกต์ ก็ไม่ได้เหมือนเป๊ะหรอก เป็นสูตรคร่าวๆ เราก็มาดัดแปลงให้เข้ากับวัฒนธรรมประเพณีของคนที่นี่ เข้ากับสภาพภูมิประเทศ เข้ากับสภาพที่ดินของเรา เรามีที่ดินเยอะเป็น ๔๐ ไร่ เราก็มาปรับมาประยุกต์ให้เข้ากับสภาพพื้นที่ของเรา มีแหล่งน้ำ มีป่า ที่นี้เฉพาะป่ากับแหล่งน้ำกับบ้าน ก็เข้าไป ๓๐ ไร่แล้ว เป็นนาแค่ ๙ ไร่ครึ่งเอง แต่ก็คือพอดีของที่นี่เพราะมีคนเยอะ ที่อยู่อาศัยที่นอน คนเป็นร้อย เรามีความรู้ เราเป็นนักวางแผนชาติ เขามาหาผม เขามาเรียนวิชาวางแผน วิทยุทศศาสตร์ จิตวิทยา การจัดการศึกษา ความพิเศษนี้ก็เลยต้องมีที่ให้เขาพัก ต้องมีอาหารให้ ต้องดูความพอเหมาะพอดีของแต่ละคน

คนที่เขาอยากหันมาใช้ชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง อาจารย์มีคำแนะนำอย่างไร เขาควรเริ่มจากอะไร

เริ่มจากหาความรู้เสียก่อน วิธีหาความรู้ง่ายๆ เริ่มจากบุกเข้าไปดูๆ ไปดูไปสัมผัสกับคนที่ทำจริง หาความรู้ในตำราไม่พอแล้ว ตำราเขียนผิดเพี้ยนจากความจริงไปเยอะ ต้องไปสัมผัส ไปดูว่าเขากินอยู่อย่างไร เขาทำมาหากิน อย่างนี้จะทำให้เรารู้จริง เพราะเห็นของจริง พอความรู้จริงเกิด คุณจะมีพลังใจ ความเพียรพยายามซึ่งเป็นคุณธรรมสำคัญของความสำเร็จ คนที่มีความเพียร มีความมุมานะ มีตบะ คนกลุ่มนี้จะทำสำเร็จ มีความรู้แต่ไม่มีความเพียร ชี้เกี่ยจ ไม่มีทางสำเร็จ เพราะฉะนั้นคนที่เพิ่งเริ่มใหม่จึงต้องมาเรียนรู้ พอรู้จะเห็น จะมีความเพียร จะเกิดฉันทะ จะมีวิริยะ มีความเพียร เป็นธรรมะ ก็จะทำให้เราพอเพียงได้ง่าย ถ้าเรารู้และมีความเพียรก็จะเกิดสมบัติ สมบัติของมนุษย์ก็คือ ความรู้กับความเพียร จะสร้างสรรค์อะไรก็ได้

ขั้นต่อไป

ก็ลงมือทำ เลือกทำเลที่เราชอบ ควรจะมีหมู่มีมวล อย่าไปทำคนเดียว มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ถ้าเราเลือกหมู่เลือกมวลไหน ไปทำร่วมกับเขา จะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ แล้วก็แลกเปลี่ยนไปด้วย มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ต้องมีเพื่อน อย่าไปปลีกวิเวกทำคนเดียว ไปไม่รอดหรอก เราต้องคบคนดี จึงจะเป็นมงคล อย่าไปคบพวกพาล เชื้อฝรั่ง คบคนดีก็เป็นกำลังใจ ผมเริ่มทำ ผมบุกเบิก ตอนนั้นยังไม่มีใคร ไม่มีเพื่อนเลย

เพื่อนที่รู้จักไม่มีใครเขาเชื่อเลย เราก็ต้องโดดเดี่ยว ๓ ปีแรกนี่โดดเดี่ยวมากๆ เพราะว่าคนไม่เชื่อ ขนาดพระเจ้าอยู่หัวเขายังไม่เชื่อเลย แล้วเราเป็นใครล่ะ เพราะฉะนั้นเราจึงเข้าใจได้ เราทำได้

อาจารย์ขยายศูนย์ออกไปได้ทั่วทุกภูมิภาคแล้ว ประเมินว่า เกษตรพอเพียง เกษตรอินทรีย์ ขยายออกไปได้มากพอที่จะมาเป็นกระแสหลักได้ไหม

มันเป็นกระแสรองอยู่แล้ว ยังไม่เป็นกระแสหลักง่ายๆ หรือ เพราะกระแสหลักมีบริษัทักษ์ใหญ่ที่ผลิตน้ำมันแล้วมีของทิ้งจากน้ำมัน เขาเอามาแปรรูปมาเป็นยาฆ่าปลวก ยาฆ่าแมลง ยาฆ่ายุง บัญยูเรียก็ผลิตจากน้ำมัน กระแสพวกนี้มีเงินมหาศาล บริษัทักษ์ใหญ่ ๗ บริษัทรวมกัน มีเงินมากกว่าประเทศยากจน ๑๐๐ ประเทศรวมกันด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นแน่นอนว่าเขาสามารถจ้างสื่อได้ จ้างนักประชาสัมพันธ์ นักโฆษณาที่เก่งฉกาจ เข้าถึงบ้านเลย จ้างเซลล์เข้าถึงบ้าน เอาใจลูกค้าถึงบ้านเลย เพราะฉะนั้นจึงยังเป็นกระแสหลัก แต่เกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องของการพึ่งตนเอง ต้องค่อยๆ เป็น ค่อยๆ ไปทำ แต่มันขยายตัวได้ท่ามกลางความหลากหลายของวัฒนธรรม ก็ไม่ใช่เรื่องเล่นๆ เลยนะ ขณะนี้มีหลายแสนคนทีเดียว ในขณะที่ประเทศผู้ผลิตสารเคมีเองเขาไม่กล้าใช้เพราะมันเป็นพิษ ในต่างประเทศเขากลับขยายตัวเร็วกว่าเรา เพราะประเทศเขารู้พิษภัยมันเพราะเขาใช้มาก่อน บ้านเราภาครัฐเองกลับไปเป็นแรงประชาสัมพันธ์ให้กับเคมี แต่เดี๋ยวนี้ดีขึ้นเยอะ เริ่มเห็นว่าทางรอดของเกษตรกรต้องหันมาใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้เทคโนโลยีที่เป็นธรรมชาติบ้านเรามากขึ้น ฟังพาเทคโนโลยีที่ต้องซื้อหามาจากต่างประเทศให้น้อยลง ก็ค่อยๆ ดีขึ้นเรื่อยๆ แต่ถ้าจะให้มันเป็นกระแสหลักต้องใช้เวลา แต่สถานการณ์ก็ช่วยนะ เช่น ราคาปุ๋ยขึ้นไป ต้นละ ๒๗,๐๐๐ บาท ในขณะที่ข้าวราคาต้นละ ๑๐,๐๐๐ บาท คนก็ไม่มีปัญญาจะซื้อปุ๋ยใช้ ยากก็แพง เขาก็เลยหันมาสนใจแนวธรรมชาติมากขึ้นเพราะทั้งปุ๋ยและยาสามารถทำตัวเอง ถ้าปลูกป่า ๓ อย่าง เขาก็บของจากป่ามาผลิตปุ๋ยเอง ผลิตยา ผลิตฮอร์โมน ผลิตปุ๋ยน้ำ ได้หมด ไม่ต้องใช้เงิน แต่ต้องเริ่มจากปลูกป่า ๓ อย่างให้ได้ ป่าของกิน ป่าของใช้ เพราะป่าธรรมชาติไม่มีให้ตัดแล้ว คุณจะเข้าป่าธรรมชาติไปหาสมุนไพร ไม่มีแล้ว รอบนี้ไม่มีป่าเหลือเลย นอกจากปลูกเอง

ปัญหาที่ทำให้เศรษฐกิจพอเพียงไปได้ช้า คนไม่ค่อยหันมาทำจริงจัง เพราะอะไร

มันเป็นเรื่องทวนกระแส เราก็ต้องเข้าใจว่าน้ำมันหลากหลาย ถ้าเราว่ายตามน้ำก็ไปได้เร็ว แต่น้ำมันว่ายทวนน้ำ ในขณะที่โลกบอกให้ปลูกกะหล่ำอย่างเดียวนแล้วขายจะรวายเป็น ๑๐ ล้าน คนก็เฮล็ดตาม มันง่าย ตามกิเลสนะง่าย แต่เราฝืนกิเลส บอกอย่าไปปลูกอย่างเดียว หวังรวยมันไม่จริงหรอก คุณต้องปลูกกินปลูกใช้ ปลูกไว้ทำที่อยู่อาศัย ปลูกไว้ทำยา แค่นิวคิดก็สวนทางกันแล้ว ของเรามันไม่ได้ตามกระแส มันทวนกระแส เพราะฉะนั้นหาคนทำยาก มันแพร่ยาก เป็นธรรมชาติอยู่แล้ว นี่คือเรื่องทีหนึ่ง เรื่องที่สองความสะดวกลสบายที่ประชาชนเคยชินอยู่ในพื้นที่ที่ในน้ำมีปลาในนามีข้าว ความสะดวกลสบายที่เราเคยชินกันมา ทำให้จะยอมมาเห็นตเห็นน้อยมันยาก จนกว่าเขาจะรู้ว่า เขาพายเรือตามน้ำเขาจะตกแหแน่นอน เขาจะตะเกียกตะกายหันหลังกลับ

ก็ต้องยากเป็นธรรมดา แต่ถ้าคนเห็นปัญหา เหมือนที่ผมเห็น คนก็จะตะเกียกตะกาย ยอมทำงานหนัก ยอมดิ้นรน เพื่อจะอุ้มชูคนให้มากที่สุด และเราต้องมีความรู้เพราะความรู้จะเป็นทรัพย์ เรายังจะรอด

วิกฤติอาหารและพลังงานที่เริ่มหันมาปลูกพืชพลังงานทดแทนเพิ่มขึ้น มีเอกชนรายใหญ่ๆ หันมาจับเรื่องนี้ อาจารย์มองอย่างไร

วิธีการดิ้นรนหาพลังงานทดแทนด้วยระบบธุรกิจใหญ่อย่างเดียวไปไม่รอด ต้องทำ ๓ ระดับ ต้องมีระดับเล็ก ระดับกลาง ระดับใหญ่ ธุรกิจขนาดใหญ่ก็ต้องทำ ขนาดกลาง ขนาดเล็ก ระดับชุมชนก็ต้องทำ ขนาดย่อย บ้านใครบ้านมันก็ต้องทำ ผมยกตัวอย่าง พลังงานบ้านเราไม่เคยวิกฤติเพราะทุกบ้านมีกังหันลมวิดน้ำเข้านา ไม่เสียเงิน เป็นพลังงานระดับครอบครัว ทุกครอบครัวมีกังหันลมส่วนตัว เขาใช้พลังงานจากแรงคน ขุดดิน ขุดหญ้า

ขนข้าวขนของ เดี่ยวนี้ใช้น้ำมันเกี่ยวข้าว แยก ขนส่ง ไม่ใช่แรงงานคนเลย ใช้แรงงานเครื่องจักรหมด ๑. แรงงานลม ไปดูนาเกลือ ภาคกลางใช้แรงงานลมทั้งนั้น ๒. แรงงานคน ๓. แรงงานจากสัตว์ ทั้ง ๓ ตัว นี้ไม่มีของเสียเลย เป็นพลังงานสะอาดบริสุทธิ์มาก น้ำมันเพิ่งมีบทบาทไม่นานเท่าไร เราทิ้งพลังงาน ๓ แหล่งนี้ ไปพึ่งน้ำมันทั้งหมด ทั้งการขนส่ง ทำนา ดำนา เกี่ยวข้าว ผัดข้าว นวดข้าว สารพัด เป็นพลังงานน้ำมันทั้งหมด เรายุบจาก ๓ ไปเหลือ ๑ แทนที่จะเป็นทางเลือกที่สี่ พลังงานจากแสงอาทิตย์เป็นทางเลือกที่ห้า พลังงานจากน้ำเป็นทางเลือกที่หก พลังงานจากพืชเป็นทางเลือกที่เจ็ด

ต้องมีหลายๆ ทางเลือก หัวใจสำคัญอยู่ตรงนี้ ถ้ายุบทางเลือกอื่น แล้วหวังพึ่งพลังงานจากพืชแล้ว เฮโลกันปลูกปาล์มอย่างเดียว ปลูกอ้อย ปลูกมันไว้ทำเอทานอล เจ๊งทั้งประเทศครับ ที่ดินเพื่อเพาะปลูกอาหารจะหมดไป ที่ดินที่เป็นป่า เพื่อคลุมระบบนิเวศจะหมดไป ถ้าป่าหมด น้ำจะหมดไหม อากาศบริสุทธิ์จะหมดไหมคาร์บอนไดออกไซด์เต็มโลก มนุษย์จะอยู่อย่างไร เพราะฉะนั้นที่ดินต้องถูกใช้ ป่าต้องมี พืชอาหารต้องมี พืชพลังงานต้องมี สามส่วนนี้จะจัดสรรอย่างไรจึงจะอยู่รอดให้มันพอดี เรื่องใหญ่มาก เพราะฉะนั้นพลังงานจากพืชที่จะมาทดแทนจากปิโตรเลียมได้บางส่วนเท่านั้น ทั้งหมดไม่ได้ ต้องหันไปเอาจริงกับพลังงานจากธรรมชาติ เช่น ลม แดด น้ำ คนต้องออกแรงมากขึ้น สัตว์ พลังงานจากชีวมวล หลากรูปแบบต้องมีทางเลือกมากๆ นี่คือหัวใจของความสำเร็จ

ถามว่าจำเป็นไหม มันจำเป็น อย่าไปพูดถึงประหยัดพลังงาน มันต้องใช้ จะประหยัดอย่างไร แต่ไอ้ที่ฟุ่มเฟือยเหลือหลาย ไม่ควร ก็ต้องประหยัด เรื่องที่ใช้อย่างไร้สาระ ไม่เป็นประโยชน์ เป็นอบาย เต็มไปหมด นั่นนะ ต้องเลิกใช้ แต่พลังงานที่จำเป็นสำหรับชีวิตต้องได้มาอย่างน้อย ๕ - ๗ แหล่ง นี่เป็นเรื่องใหญ่มากๆ คนต้องเดิน แยกของ ยกของ บั่นไฟฟ้า ไม่ใช่ใช้เลย ไม่ใช่ยุคหิน จะไม่ให้ใช้เลยคนไม่ยอมทรอก อยู่ที่ว่า จะใช้อย่างไรให้มันพอดีๆ

รัฐก็ยังจะเดินหน้าเรื่องโรงไฟฟ้านิวเคลียร์

ผมไม่คิดว่านิวเคลียร์เป็นทางเลือก มันตอบสนองกิเลสมนุษย์อย่างเดียว จะละเลิกใช้พลังงานไปถึงไหน จุดที่ไม่ใช้พลังงานเยอะเยอะไป มนุษย์ผลิตอะไรไร้สาระ เช่น เอนเทอร์เทนเมนต์ เปิดไฟถนนบนถนนมากมาย อุตุสภกรรมการบางเรื่องไม่เกิดประโยชน์ต่อมนุษยชาติเลย ไปส่งเสริมทำไม ใช้พลังงานเกิน อะไรที่จำเป็นต้องถอย ต้องรู้จักความพอเหมาะพอดี ต้องเป็นความพอเหมาะพอดีของโลกใบนี้ที่จะอยู่รอดให้ได้ ในโลกมันร้อนเกินไปแล้ว คาร์บอนไดออกไซด์มันมากเกินไปแล้วใครๆก็รู้ เด็กก็รู้ ต้องทำให้พอดีๆ

ไทยจะไปถึงความพอเพียงในระดับครอบครัว ชุมชน ได้อย่างไร

ได้ ไปได้แน่นอน เพราะคนไทยมีพื้นฐาน มีมูล เข้าใจคำนี้ได้ง่ายอยู่แล้ว ยังมีวัฒนธรรมเก่า ยังมีรากยังไม่ถึงกับตัดรากถอนโคน ยังไม่หมด ยังมีรากหลงเหลือ เพราะฉะนั้นการฟื้นตัวไม่ใช่เรื่องยาก ถ้าเอาจริง อันที่สอง สถานการณ์โลกมันกำลังบีบรัด เขาเริ่มเห็นปัญหากันแล้ว โลกจึงประกาศว่าปรัชญาพอเพียงเขาไปใช้กับนานาชาติแล้ว เลขาธิการยูเอ็นเอามาประกาศว่าขออนุญาตพระองค์ท่านเอาปรัชญานี้ ยูเอ็นจะเอาไปเผยแพร่ทั้ง ๑๐๐ กว่าประเทศสมาชิกยูเอ็น เพราะฉะนั้นโลกก็กำลังเอาอันที่สาม ปัญหาวิกฤติภายใน ทั้งภัยธรรมชาติก็รุนแรง โรคระบาด ก็รุนแรง อดอยาก ข้าวยากมากแพงเกิดแล้ว หนี้สินเต็ม ขัดแย้งกัน ขโมยแย่งข้าวแย่งน้ำกัน ขนาดข้าวเป็นต้นคานามันยังขโมยเกี่ยวเลย เพราะฉะนั้นวิกฤติจากความขัดแย้ง แย่งข้าว แย่งน้ำ แย่งน้ำมันกัน จะรุนแรงขึ้นจนกลายเป็นสงคราม

เพราะฉะนั้น สถานการณ์มันเอื้อภายในประเทศและภายนอกประเทศ บวกกับพระเจ้าอยู่หัวมีต้นทุนอยู่เยอะ พระองค์ท่านทำให้ดูเต็มไปหมด ผมก็ไม่ต้องคิดมากเลย ผมก็นำสิ่งที่ท่านทำ ท่านสอนอธิบายไว้ มาทำๆๆ มันก็แตกตัวเร็ว พอเกิดเหตุการณ์อะไรขึ้น ท่านบอกไว้หมดแล้ว พอสถานการณ์มันฟุบ ทุกจุดมันล้มละลายลงอย่างหนัก บ้านเมืองล่มจมลงแล้ว นี่แหละจะเป็นที่พึ่ง ท่านตรัสไว้ตั้ง ๒๐ กว่าปีแล้วนะ บอกทำไปเรื่อยๆ เถอะ ทำไปอย่างนี้ เขายังไม่เอากี่ข้างเขา ทำให้เห็นเป็นตัวอย่างไป วันหนึ่งถ้าล่มจมลง เขาจะหันมามอง และนี่แหละจะเป็นที่พึ่งให้เขา เอาไปทำตาม แต่ตราบดีที่ยังไม่ล่มจม เขาไม่มองหรอก เป็นเรื่องธรรมดา แต่พอเขาล่ม เจ็บทั้งนั้นถึงมา นักธุรกิจเจ็ เป็นพันล้านมานั่งเรียน เพราะเขาเห็นว่าเขาต้องยุบกิจการลงเรื่อยๆ อย่างชุมพรคานาน่ายกทีมมานั่งเรียนกันเลย ไม่ได้มาเฉพาะเจ้าของ เอาทีมมานั่งเรียนกันหลายรุ่นแล้วกลับไป ผมบอกให้ตั้งศูนย์ฝึกกันเลย ในโรงแรม เขาก็ทำตาม เมื่อเราสร้างได้สำเร็จหนึ่งโรงแรม พอเราทำได้สำเร็จในหนึ่งกิจการ มันก็แพร่ลงสู่ครอบครัวเขา อีกเกือบ ๒๐๐ ครอบครัว เมื่อเขาตั้งศูนย์ที่โรงแรม คนที่ไปเที่ยวโรงแรมก็ได้เรียนรู้ไปด้วย ก็แพร่เร็วขึ้น วิธีนี้ที่เราทำ

อาจารย์คิดว่าสิ่งที่อาจารย์ทำจะเป็นทางออกจากวิกฤติใช่ไหม

แน่นอน สำหรับคนชนบท สำหรับคนเมือง เขาคิดว่าเมืองไม่น่าอยู่เขาก็หนีมาอยู่ชนบท ที่เราอยู่ที่นี้เป็นวิถิชนบท คนทั่วโลกเขาก็เริ่มเห็นโทษของความเป็นเมือง เมืองก็ต้องมีอยู่ แหล่งที่รวมกันเพื่อค้าขาย แหล่งที่

รวมกันเพื่อทำกิจกรรมทางสังคม เศรษฐกิจ หลายๆ อย่าง ก็ต้องมีความเป็นเมืองอยู่ แต่ว่าความเป็นเมืองมันหนาเกินไปแล้ว ต้องมาใช้ชีวิตชนบทมากขึ้น เมืองถึงจะไปรุ่งโรจน์ ไม่งั้นกรุงเทพฯ ไม่มีทางแก้ได้เลยครับ ถ้าทำให้ข้างนอกน่าอยู่กว่า เมืองจะไปรุ่งขึ้น จะโล่งขึ้น ปัญหาจราจรจะแก้ง่าย ปัญหาน้ำเสีย ปัญหาขยะ เพราะคนอยู่น้อยลง กรุงเทพฯ ไม่ควรมีคนเกิน ๕ ล้าน คน ๑๒ - ๑๓ ล้านคน ควรอพยพออกไป การพัฒนาประเทศต้องมีเมืองรองเมืองหลักเหนือ อีสาน อ่าวไทยต้องมีเมืองหลัก เมืองรอง ถ้าไม่มี กรุงเทพฯ กระจุกอยู่อย่างนี้ไม่มีทางแก้ได้ เพราะไม่ทำ และทำไม่เป็น เกษตรกรรมชาติ เศรษฐกิจพอเพียง เราทำเป็น เราจึงทำสำเร็จ เพราะเรามีความรู้ เรามีความเพียร เมืองก็เหมือนกัน ทุกภาคต้องมีเมืองหลัก เมืองท่องเที่ยว เมืองเกษตรกรรมควรมีอย่างน้อย ๑๐๐ ประเภท เพราะเกษตรกรรมเรามีเป็นพันเรื่อง นี่เราไม่สร้างอะไรเลย ปล่อยให้มันไปตามยถากรรม

เราหวังจากรัฐไม่ได้ เราก็ต้องพึ่งตนเอง

แน่นอนครับ Sufficiency Economy ปรัชญาของม้นบอกอยู่แล้ว พระองค์ท่านพระราชทานให้พึ่งตนเอง ประชาชนต้องลุกขึ้นมาพึ่งตนเอง หาความรู้ที่จะพึ่งตนเอง จะรอเป็นขอทานแบบมือขอแต่รัฐไม่มีทางเลย รัฐต้องลดอำนาจลง ลดการเก็บภาษีลง ลดทุกอย่างให้เล็กลง รัฐไทยใหญ่อยู่อย่างนี้ไม่ได้เพราะแย่งกันเป็นใหญ่ รัฐไทยต้องเล็ก อำนาจน้อย โครงสร้างเล็ก จำนวนคนน้อย คนจะได้เล็กแย่งกันเป็นใหญ่

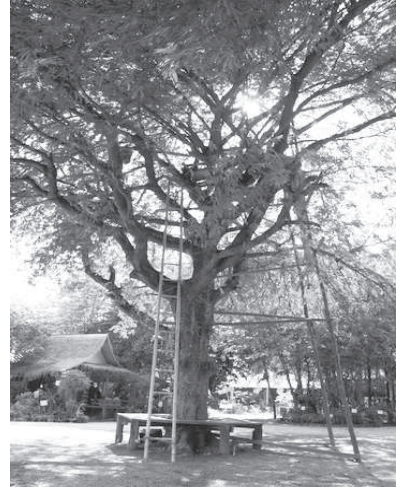
สรุปได้ว่าวิกฤติที่เกิดขึ้น คนที่จะรอดพ้นคือ คนที่พึ่งตนเองได้

แน่นอน ถ้าเราพึ่งตนเองได้แล้ว เรารู้เท่าทันโลก รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคม เท่ากับเรามีภูมิคุ้มกันตนเอง ใครมาทำอะไร เราก็ไม่เดือดร้อน เรามีภูมิคุ้มกันตนเอง โลกจะแปรปรวน เมืองจะแปรปรวน เราไม่เดือดร้อนเลย ระบบภูมิคุ้มกันในตัวเราแข็งแรง ภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจก็มี ไม่เดือดร้อน ภูมิคุ้มกันทางการเงิน ทางร่างกาย ไม่เจ็บไม่ป่วย ภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ ทางใจ ควบคุมตนเองได้ ไม่เฮโลตามแหกกันไป เขาต้องมีภูมิคุ้มกันในตน ถ้าคนเป็นอย่างนี้จะเป็นที่พึ่งคนอื่นได้ ถ้าคุณยังพึ่งตนเองไม่ได้ คุณจะให้ใครพึ่ง นายฯ คนปัจจุบันพึ่งตนเองได้หรือยัง ยังเอาตัวไม่รอดเลย แล้วจะเป็นที่พึ่งให้ใครได้ พระพึ่งตนเองได้จริงหรือ ครูพึ่งตนเองได้หรือยัง จะไปสอนคนอื่น นักวิชาการต้องพึ่งตนเองได้ ครูต้องพึ่งตนเองได้ นักบริหาร นักปกครองต้องพึ่งตนเองได้ ถ้าพึ่งตนเองไม่ได้แล้วจะให้ใครพึ่ง เพราะฉะนั้นหัวใจคือเราต้องพึ่งตนเอง

และต้องมองว่าวิกฤติคือโอกาสด้วยใช่ไหมหะ

อืม สถานการณ์ที่วิกฤติคือโอกาส จะทำให้คนได้คิด ได้หันมาสัมผัสมาทิวให้ได้ หันมาพึ่งตนเอง หัวใจสำคัญ ยุทธศาสตร์หลักก็คือการพึ่งตนเองนี่แหละ พอเราพึ่งตนเองได้ทุกเรื่อง เราจะเป็นที่พึ่งให้คนอื่นได้ มีความรู้ ความเพียรพยายาม และคุณธรรมนี่แหละ พระเจ้าอยู่หัวตรัสแล้วตรัสอีก เงื่อนไข ๒ ประการ ที่จะทำให้คนพึ่งตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันก็คือ ความรู้กับความเพียร และคุณธรรม ต้องรู้จักพอดีด้วย ถ้าขยัน เก่ง รวยแล้วไม่รู้จักพอ ไม่มีภูมิคุ้มกัน ก็โลกไปไม่รู้จักจบ แสนล้าน หนึ่งล้านล้าน ห้าล้านล้านก็ไม่รู้จักพอ มนุษย์ก็

ไร้ภูมิคุ้มกันในตน เพราะอยากได้ไปเรื่อย คนมีแต่ความงก เหมือนยาจกอยู่ในเรือนเศรษฐี โบราณบอก เห็นอะไรก็ตาโตไปหมด อยู่บ้านราคาหนึ่งพันล้าน แต่มีชีวิตตะเกียบตะกายอยากได้ไม่รู้เลิก เหมือนยาจกใหม่ นั่งอยู่ในเรือนเศรษฐีพันล้าน แต่ชีวิตเหมือนยาจก เห็นอะไรก็อยากได้ไม่รู้จบ เหมือนคนจนที่ไม่พอสักอย่าง นั่นนะยาจก

สำหรับผู้ที่สนใจเรื่องการทำเกษตรกรรมธรรมชาติแบบยั่งยืน และการพึ่งตนเอง สามารถติดตามได้ที่ : มูลนิธิสิทธิธรรมธรรมชาติ www.agrinature.or.th
ศูนย์สิทธิธรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ๑๑๔/๑ หมู่ ๑ บ้านมาบเอื้อง ต.หนองบอนแดง อ.บ้านบึง จ.ชลบุรี ๒๐๑๗๐ โทร. ๐-๓๘๕๔๔-๙๐๐๙

ศูนย์ประสานงานเครือข่ายเศรษฐกิจพอเพียง ๑๑๔ ซอย ๑๒ หมู่บ้านส้มมากร ถ.รามคำแหง แขวงสะพานสูง เขตสะพานสูง กรุงเทพฯ ๑๐๒๔๐ โทร. ๐-๒๒๗๒๙-๔๕๕๖

โครงการสิทธิมนุษยชนศึกษา ยส.

โครงการสิทธิมนุษยชนศึกษา เป็นกิจกรรมที่คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อความยุติธรรมและสันติ (ยส.) ได้ริเริ่มขึ้นในปี พ.ศ.๒๕๔๑ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกในเรื่องสิทธิมนุษยชน ผ่านกิจกรรมการบรรยาย สัมมนา อบรมเชิงปฏิบัติการ และบูรณาการสิทธิมนุษยชนเข้าสู่แผนการเรียนรู้อ ให้แก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากรในสถาบันการศึกษา ด้วยหวังว่าการเคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต และแผ่ขยายไปสู่สังคมโดยรวม ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- จัดสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน และฝ่ายการศึกษา โรงเรียนคาทอลิกในสังกัดสังฆมณฑลต่างๆ ตามโอกาสที่เหมาะสม
- จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง "สิทธิมนุษยชนศึกษา" ให้แก่คณะครูในโรงเรียนคาทอลิก
- ติดตามประเมินผล และให้คำปรึกษาด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา
- จัดทำหนังสือ "เส้นทางสู่สิทธิมนุษยชนศึกษา"
- ให้บริการสื่อและความรู้ด้านสิทธิมนุษยชนศึกษา เช่น วีดิทัศน์ โปสเตอร์ หนังสือ สิ่งพิมพ์ และภาพยนตร์ส่งเสริมสิทธิฯ
- จัดค่ายยุติสิทธิมนุษยชนให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีละ ๒ ครั้ง ช่วงปิดเทอมเดือนมีนาคมและตุลาคม

หากโรงเรียน องค์กร หรือหน่วยงานใดสนใจที่จะให้การศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนแก่บุคลากรหรือนักเรียนของตน หรือต้องการการสนับสนุนสื่อสิทธิมนุษยชน กรุณาติดต่อและแจ้งความประสงค์มายังคณะทำงานโครงการสิทธิมนุษยชนศึกษา คณะกรรมการคาทอลิกเพื่อความยุติธรรมและสันติ (ยส.) เพื่อดำเนินการต่อไป

ดูข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.jpthai.org

หรือติดต่อที่โทร ๐-๒๒๗๒๙-๔๖๒๕, ๐-๒๒๗๕-๗๗๘๓ E-mail : jpthai@jpthai.org